

затвердило методичні рекомендації та основні індикатори, які необхідні для проведення розрахунків. Визначення рівня продовольчої безпеки через розрахунок інтегрального показника дозволяє отримати об'єктивну та комплексну оцінку стану продовольчої безпеки, уникнути суб'єктивності та виборності у визначенні цього важливого показника. Крім того, інтегральний показник допомагає вести моніторинг рівня продовольчої безпеки в часі, прогнозувати можливі ризики та проблеми у цій сфері.

Отже, забезпечення продовольчої безпеки є важливим фактором задоволення основних потреб населення та захисту від голоду. Постійний моніторинг та контроль цієї складової національної безпеки є важливою частиною державної політики, що допомагає вибудувати ефективну стратегію розвитку держави. Варто врахувати той факт, що наявні методики не можуть врахувати всі чинники, які пов'язані з воєнними діями, що відбуваються в останні роки на території нашої держави. Тому важливо розширювати методики та аналізувати ризики, що пов'язані зі змінами в геополітичному середовищі, щоб побудувати більш комплексні та надійні стратегії для забезпечення продовольчої безпеки нації в умовах сучасного світу.

1. Global Food Security Index 2022. *Economist Impact*. URL : <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/download-the-index>.

2. Гобела В. В., Мельник С. І., Курляк М. Д. Продовольча безпеки України на фоні війни: оцінка стану та прогнозування тенденцій. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 2 (02). С. 92–98. URL : <https://doi.org/10.32782/dees.2-16>.

УДК 342.742+351.86+355.02

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/120-121

Антон ОЛІЙНИК

аспірант кафедри

міжнародного приватного права

та порівняльного правознавства

Національного юридичного

університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОБОРОНИ ТА ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Сьогодні Збройні Сили України потребують всебічної державної підтримки, що охоплює матеріально-технічне забезпечення, стабільне фінансування, розробку та виробництво нового озброєння, а також забезпечення соціально-побутових потреб військовослужбовців. Важливим аспектом цієї підтримки є належне правове регулювання військової сфери, яке має відповідати сучасним реаліям та стандартам провідних країн світу, а також передбачати перспективи розвитку військової техніки і військової думки. Гостра необхідність приведення вітчизняного законодавства у відповідність до стандартів розвинутих країн підкреслює важливість систематизації, узагальнення та актуалізації законодавства, а також необхідність дослідження можливостей кодифікації військового законодавства в Україні.

Аналізуючи думки вітчизняних науковців щодо майбутньої кодифікації законодавства у сфері оборони та військового законодавства, відзначимо, що наразі воно містить значну кількість законів. З одного боку, це відображає динамічні зміни в суспільстві, але з іншого – призводить до низки суперечностей та неоднозначних положень, що ускладнюють виконання законодавства або навіть створюють простір для зловживань.

На сьогодні основними правовими актами, що стосуються захисту Вітчизни та військового обов'язку, є стаття 65 Конституції України, закони України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про оборону України», «Про правовий режим воєнного стану», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав», «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а також «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» тощо. Вважаємо,

що значна кількість правових актів у цій сфері ускладнює її правове регулювання і свідчить про необхідність його удосконалення, що підтверджує актуальність представленої проблеми.

Аналіз законодавства про оборону і військову службу дозволяє виокремити два різні напрями його систематизації: 1) розробка Кодексу про оборону України; 2) розробка Кодексу про військову службу в Україні.

Цілком підтримуємо науковців, які вважають, що кодифікація нормативно-правових актів спрямована на створення більш стійких, стабільних норм, розрахованих на тривалий період їхньої дії. Ефективність кодифікованого акта багато в чому залежить від того, чи зможе законодавець врахувати об'єктивні тенденції розвитку відносин, які є предметом регулювання такого акта, їхню динаміку. Найважливішим шляхом в кодифікації нормативно-правових актів у сферах національної безпеки і оборони України, на думку науковців, є впровадження актів кодифікації у розробку військових стандартів у секторі безпеки і оборони, сумісних із країнами-членами НАТО. В перспективі видання кодифікованих актів повинно перетворитися у важливу форму законотворчості. Основний шлях подолання множинності нормативних актів, а також прогалин і протиріч регулювання – це підвищення уваги до кодифікації законодавства, прийняття законів з укрупнених блоків регулювання. Пропонується поєднувати галузеву і комплексну кодифікації, надаючи перевагу останній [1, с. 41].

Слід зазначити, що здійснення кодифікації відповідного законодавства значною мірою компенсують недоліки діючих нормативно-правових актів у сфері оборони та військової служби. До цих недоліків можна віднести надмірну кількість законів, їхні суперечності між собою, недосконалість термінології, а також дублювання положень, застарілість та навіть незастосовність значної кількості їхніх норм. Також відзначається відсутність систематизації та повноти визначення повноважень суб'єктів оборони між собою, взаємодії органів державної та місцевої влади з військовими у питаннях мобілізації та військової служби, а також нечіткість функцій і структури оборонних сил, основ їх використання, керівництва та управління. Всі ці фактори породжені неефективним та розпорошеним законодавством.

Окремої уваги та дослідження потребують питання структури майбутніх кодексів. Окреслимо перспективні аспекти структури кодексів. Так, пропоновані кодекси можуть складатися з двох частин: загальної і особливої. У загальній частині доцільно визначити: завдання та принципи його дії, основні терміни, спеціальні правові положення, положення щодо оборони та військової служби, норми, що застосовуються до всіх відносин, що регулюються кодексом, інші загальні норми, які є основою для застосування правил особливої частини кодексу. Особлива частина кодексів може містити конкретні правила поведінки учасників відносин сфери оборони та військової служби, що регулюються кодексом.

Загалом, незважаючи на різноманітність точок зору науковців щодо обсягу та процедури кодифікації законодавства у сфері оборони та військової служби в Україні [2-4], існує загальне усвідомлення актуальності та доцільності його здійснення. Зважаючи на те, що ця сфера являє собою складний масив законодавчих і підзаконних нормативних актів, метод кодифікації може бути використаний для об'єднання законів в узагальнений кодифікований акт, а також сприятиме систематизації підзаконних нормативно-правових актів за спільним предметом правового регулювання. На перспективу також пропонується провести подальші дослідження систематизації законодавства у сфері оборони та військової служби, зважаючи на передовий досвід кодифікаційної діяльності країн-членів НАТО.

1. Котляренко О. П. Концептуальні питання кодифікації законодавства у сфері оборони. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 7. С. 40–44. URL : http://www.lsej.org.ua/7_2023/7.pdf.

2. Сібільов Д. Окремі питання кодифікації законодавства у сфері оборони України. *Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення : матеріали наук.-практ. конф.* (м. Київ, 23 квіт. 2021 р.). Київ, 2021. С. 74–77.

3. Гетьман Є. А. Кодифікація адміністративного законодавства України: загальна характеристика, історичні етапи, види. *Право та інновації*. 2017. № 1. С. 97–102.

4. Богущкий П. Сучасний стан і розвиток системи законодавства у сфері оборони України: на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції. *Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення : матеріали наук.-практ. конф.* (м. Київ, 23 квіт. 2021 р.). Київ, 2021. С. 20–26.